

Bijlage VMBO-GL en TL

2025

tijdvak 1

maatschappijkunde CSE GL en TL

Bronnenboekje

examentor.nl

GT-1127-a-25-1-b

Examentor — Slim slagen voor je eindexamen
www.examentor.nl · AI-tutor · Gratis beginnen

© Staat der Nederlanden · examenblad.nl

tekst 1

Vapes roken op de school-wc

In de kroeg, op de school-wc en zelfs in de klas: jongeren lijken massaal te vpen, ofwel: elektrische sigaretten te roken. Vooral wegwerpvapes met smaakjes zijn populair. Hoewel ze niet aan minderjarigen mogen worden verkocht, is het een eitje om er aan te komen, blijkt uit onderzoek
5 van NOS Stories. En steeds duidelijker wordt dat vapes en juist die populaire wegwerpvapes schadelijker zijn dan eerst gedacht.

Zo'n 6000 minderjarigen vulden een online vragenlijst in van NOS Stories. Van hen zeiden er meer dan 3000 wel eens gevapet te hebben of dit regelmatig te doen. Opvallend: 240 van die jongeren waren 12 jaar en
10 jonger. Van de 642 middelbare scholen in Nederland die een online vragenlijst ontvingen van de NOS, reageerden er 120; 80 scholen zeiden dat er bij hen inderdaad gevaped wordt. Op zeker 50 scholen gebeurde dit ook echt in de school: op wc's, op de gang, zelfs in de klas.

"We krijgen regelmatig telefoontjes van schoolleiders en jongerenwerkers
15 die ermee te maken krijgen en zorgen hebben", zegt arts-epidemioloog Esther Croes.

Lang werd vpen gezien als minder ongezond dan roken. Maar nieuw onderzoek laat zien dat vooral voor jongeren vpen niet minder schadelijk is. Zo zit in veel wegwerpvapes nicotine. "En nicotine is zeker voor
20 jongeren heel erg verslavend. Het verstoort de hersenen en dat leidt tot een minder goede concentratie", zegt Croes. "Ook zitten in vapes kankerverwekkende stoffen en zware metalen."

Toch komen tieners er ondanks het verkoopverbod aan minderjarigen een stuk makkelijker aan dan aan sigaretten. Ze kopen ze via webshops en
25 sociale media. Met één klik op de knop die bevestigt dat de koper 18 jaar of ouder is, zonder ID-check, kan een vape via een webwinkel op dezelfde dag nog op de mat komen te liggen.

Dat hier bijna geen controle op is, bevestigt de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, die naast veel andere taken ook moet handhaven op de
30 verkoop van e-sigaretten aan minderjarigen. "Wij kunnen alleen handhaven als we met eigen ogen zien dat een vape aan een minderjarige wordt verkocht", zegt woordvoerder Lex Benden. Daarom is het ministerie van Volksgezondheid bezig met een wet die de totale online verkoop van tabak moet verbieden.

bron: nos.nl van 6 juli 2022

Uitstel smaakjesverbod e-sigaretten en vapes tot 1 januari 2024

Fabrikanten van vloeistoffen voor e-sigaretten en vapes krijgen drie maanden extra de tijd om hun producten aan te passen aan nieuwe regels. Daardoor zijn vloeistoffen met zoete of fruitige smaakjes nog tot 1 januari 2024 te koop.

Oorspronkelijk zouden ze per 1 oktober 2023 verboden worden, maar staatssecretaris Maarten van Ooijen heeft tot uitstel besloten nadat er nieuwe informatie over de stoffen bekend was geworden. Daaruit blijkt dat mogelijk vrijwel geen enkele vloeistof aan de nieuwe regels voldoet en Van Ooijen wil de fabrikanten de kans geven hun producten aan te passen.

Volgens de regels die per 1 januari 2024 gaan gelden mogen er alleen nog e-sigaretten op de markt zijn met een tabakssmaak. Dat moet ze onaantrekkelijker maken voor jongeren om te beginnen met roken. Maar ze moeten wel beschikbaar blijven als hulpmiddel voor rokers die willen stoppen.

KWF Kankerbestrijding, de Hartstichting en het Longfonds zijn niet blij met het uitstel. “We zien in de maatschappij steeds meer jongeren vaperen. We kennen zelfs voorbeelden van basisschoolkinderen”, zegt Annebel Schipper, woordvoerder van KWF Kankerbestrijding. “Door het uitstel wordt weer een nieuwe groep kinderen nicotineverslaafd en komen we niet dichterbij de Rookvrije Generatie, waar ook staatssecretaris Van Ooijen voor pleit.”

bron: nos.nl van 26 juni 2023

afbeelding 1

bron: lokocartoons.nl

toelichting

Het Trimbos-instituut is een onafhankelijk kennisinstituut voor mentale gezondheid, over het gebruik van alcohol, tabak en drugs en over gamen, digitale balans en gokken.

tekst 3

Artsen op TikTok tegen vapevideo's voor jongeren

Zo'n 50 bekende artsen zijn samen een TikTok-account begonnen, waar ze alarm slaan over vapende jongeren. Ze willen dat bekende tiktokkers stoppen met het roken van e-sigaretten in hun video's.

Via hun TikTok-account willen de artsen in gesprek met een aantal
5 bekende Nederlandse influencers die vapend op TikTok staan. 'We slaan alarm om te voorkomen dat we jullie later in ons spreekuur zien', laten ze weten. 'Vapen leidt tot verslaving en ziekte.'

Ook ic-arts Diederik Gommers laat zich zien in een van de TikTok-video's. 'Het laten zien van vapes inspireert anderen om ook te vaper.'

10 Daar is longarts Wanda de Kanter, voorzitter van actiegroep Rookpreventie Jeugd, het mee eens. Ze normaliseren zo het vaper en maken het onderdeel van een bepaalde lifestyle, vindt ze.

De artsen willen dat de TikTok-gebruikers hun filmpjes met de vapes verwijderen. Als ze hun doel bereiken, gaan ze weer van TikTok af.

bron: trajectum.hu.nl van 20 maart 2023

